

ANITA ORCHOWSKA*

Redefiniowanie przestrzeni - nowe kreacje architektoniczne

Redefining space - new architectural creations

Streszczenie:

Tematem artykułu jest redefiniowanie obiektów architektonicznych i terenów zaniedbanych jako poszukiwanie nowego standardu przestrzeni w warstwie użytkowej i estetycznej. Działanie w ramach redefinicji jest wypowiedzią twórczą określającą na nowo wartości przestrzenne czy strukturalne, pozostając w obszarze emocjonalnym, ale także analitycznym zamierzeń twórczych. Odniesiono się także do pojęć pokrewnych jak rewitalizacja, re-użycie czy adaptacja oraz ich wzajemnych różnic. Przeanalizowano przykłady redefiniowania pod kątem ich wartości znaczeniowej w procesie przemian i roli dla rozwoju przestrzeni miast.

Abstract:

The subject of this paper is redefinition of architectural objects and neglected areas as a search for a new functional and aesthetic standards of space. Redefinition is a creative statement that redetermines spatial and structural values, remaining within both the emotional and analytical areas of creative intentions. References are also made to related terms, such as revitalisation, reuse and adaptation, as well as their mutual differences. Examples of redefinition were analysed in terms of their semantic value in the process of transformation and their role for the development of urban spaces.

Słowa kluczowe: budynek, przestrzeń, rewitalizacja, standard, użytkownik, potrzeby

Key words: building, space, revitalisation, standard, user, needs

Wprowadzenie

Środowisko zabudowane współczesnych miast nieustannie się zmienia na skutek czynników ekonomicznych, społecznych, a przede wszystkim cywilizacyjnych. Niektóre przestrzenie ulegają dewaluacji, inne zyskują nowy rzeczywisty wymiar i znaczenie w obrazie miasta. Zmiany rozwojowe rozumiane jako proces prowadzą do formułowania nowych wartości, poszukiwania idei, nowego znaczenia czyli redefiniowania przestrzeni. Ta, może służyć funkcjom tożsamym lub nie przewidzianym pierwotnie. U podstaw wszelkich zmian stoją przesłanki i czynniki, które podobnie jak sam proces ciągle ulegają aktualizacji. Miasto jest dla ludzi, a funkcjonalizacja i estetyzacja należą do podstawnych założeń w działaniach służącym odnowieniu warstwy znaczeniowej przestrzeni.

Celem artykułu jest spojrzenie na proces redefiniowania jako poszukiwania nowego standardu przestrzeni oraz analiza przykładów z punktu widzenia przydatności ich elementów dla budowy warstwy użytkowej oraz kreacji walorów estetycznych obiektów i przestrzeni architektonicznych. Należą do nich materiały bazowe, procedury, partycypacja, idea doprowadzająca do powstania projektu, zakres zmian i przeznaczenie. Nie chodzi tu o rozstrzygnięcie czy wydanie werdyktu na temat poprawności rozwiązań, ale o sformułowanie zawartości znaczeniowej, określenie potencjału rozwiązań i roli jaką spełnia takie działania dla rozwoju miasta i jego współczesnego odbiorcy.

Introduction

The built environment of modern cities is constantly changing due to economic, social and - most of all - civilisation factors. Some spaces are devalued, others gain a new true dimension and significance within the image of the city. Developmental changes understood as a process lead to the formulation of new values, the search for ideas, new meanings, i.e. the redefinition of space. This may serve functions that are identical or not originally intended. Underlying all change are premises and factors that, like the process itself, are constantly being revised. Cities are for people, and functionalisation and aestheticization are among the basic assumptions in efforts aimed at renewing the semantic layer of space.

The aim of this paper is to look at the process of redefinition as a search for a new standard of space and to analyse examples from the point of view of usefulness of their components for development of functionality and creation of aesthetic values of architectural objects and spaces. These include the underlying materials, procedures, participation, ideas leading to projects, the scope of change and the intended use. It is not a question of deciding or giving a verdict on the correctness of the solutions, but of formulating the meaningful content, determining the potential of solutions and the role that such actions play in the development of the city and its contemporary audience.

* Anita Orchowska, dr inż. arch., Wydział Architektury Politechnika Warszawska / Anita Orchowska, Ph.D., D.Sc. Arch., Faculty of Architecture, Warsaw University of Technology, <https://orcid.org/0000-0001-5086-3160>, e-mail: anita.orchowska@pw.edu.pl

1. Redefiniowanie –re-użycie – rewitalizacja

Pojęcie redefinicji dotyczy powtórnego sformułowaniu wartości i zrekonstruowania ich w warstwie znaczeniowej (pojęcia) co w architekturze oznacza poszukiwanie istoty rzeczy w formie prezentowanych dzieł i realizacji. Dzieła te urzeczywistniając idee twórczą są osobistą wypowiedzią autora, prowadząc do nowych odczuć i wrażeń estetycznych, a poprzez rozwiązania użytkowe mogą w pewnym zakresie prowokować do działania i inspirować do przemyśleń odbiorcę dzieła.

Re-użycie jest pojęciem o mocnym podłożu pro-środowiskowym, gdyż w założeniu prowadzi do oszczędności w zakresie terenów pod zabudowę czy zmniejszających się znacznie zasobów budowlanych (Andrade , Bragança, 2019). Re-użycie jest zazwyczaj stosowane w zakresie miejsca, struktury budynku czy wykorzystanych materiałów (Ajayabi, 2019). Odzyskiwanie miejsca to nowa wypowiedź twórcza dla zdevaluowanego obszaru działki, wykraczająca poza uprzednio występujący standard przestrzeni. Ponowne użycie struktury jako kreacja architektury może występować w dwojaki sposób, jako odzyskiwanie przestrzeni o tej samej funkcji przy jednoczesnym podniesieniu wartości użytkowych i estetycznych lub jako wprowadzenie nowej funkcji o odrębnych wartościach architektonicznych (Latham, 2015). Nakładanie się warstw znaczeniowych oryginalnego użytkowania starej struktury i nowego przeznaczenia, a tu nowej funkcji i formy w starej strukturze, pozostaje często we wzajemnej i niecodziennej relacji.

Redefiniowanie jest działaniem znacznie szerszym. Jest wypowiedzią określającą na nowo przestrzeń lub strukturę pozostając w obszarze bardziej emocjonalnym i w analitycznym zakresie zamierzeń twórczych. Jest to początek wypowiedzi artystycznej. Re-użycie zaś leży w zakresie warstwy syntetycznej, a kolejno jest podłożem projektu.

Rewitalizacja jest szeregiem działań przywracających *do życia* obszary i miejsca. To wiele jednocześnie prowadzonych prac diagnostycznych i analitycznych, podporządkowanych strategii i celom społecznym, gospodarczym, kulturowym i przestrzennym (Jaszczak, 2021). Dominuje tu również poszukiwanie wartości lokalnych na bazie partycypacji społecznej i zmiana jakościowych przestrzeni (Orchowska, 2019). Miasto traktowane jest jak organizm, u podstaw którego stoi ożywienie gospodarcze i społeczne oraz konkretne działania w przestrzeni zurbanizowanej. Rewitalizacja jest osadzona w sferze praktycznej, oparta na zdefiniowanych celach, działaniach naprawczych i wspólnych projektach uczestniczących środowisk (Dragutinovic, Pottgiesser, 2021). Redefiniowane jako poszukiwanie nowego standardu przestrzeni jest elementem rewitalizacji. Jest częścią strategii przemian środowiska miejskiego, odnosi się do specyficznych wartości miejsca, figuruje w przebiegu procesu i efektach przekształceń, skierowanych na rozwój i podniesienie jakości przestrzeni.

Adaptacja jest w architekturze rozumiana jako przystosowanie struktury do innego lub kompatybilnego użytkowania, podnoszące jej wartość, wizualność, cechy przestrzeni w zakresie efektywności wykorzystywania. Istotne jest przekroczenie zakresu działań zachowawczych i jedynie konserwujących na rzecz zmiany

1. Redefinition - reuse - revitalisation

The concept of redefinition refers to the reformulation of values and their reconstruction in the semantic layer (concept), which in architecture means searching for the essence of things in the form of presented works and developments. By putting the creative idea into practice, these works are their authors' personal statements, leading to new sensations and aesthetic impressions, and through functional solutions they can provoke action to a certain extent and inspire thought in the recipient of the work.

Reuse is a concept with a strong pro-environmental background, as it is assumed to generate savings in terms of land for development or building stock, which is decreasing significantly (Andrade , Bragança, 2019). Reuse is usually applied in terms of location, building structure or materials used (Ajayabi, 2019). Recovering space is a new creative statement for a devalued plot area, going beyond the previously existing standard of space. Reusing a structure as an architectural creation can occur in two ways, as recovering space with the same function, while enhancing its use and aesthetic values, or as introducing a new function with distinct architectural values (Latham, 2015). The overlapping semantic layers of the original use of the old structure and its new purpose, and here the new function and form in the old structure, often remain in a mutual and unusual relationship.

Redefinition is a much broader endeavour. It is a statement that redefines spaces or structures, maintaining a more emotional dimension and remaining within the analytical range of creative intentions. It is the beginning of artistic expression. Reuse, on the other hand, lies within the scope of the synthetic layer, and, in turn, is the foundation of a project.

Revitalisation is a series of measures that bring areas and places back *to life*. It is a lot of simultaneous diagnostic and analytical work, governed by social, economic, cultural and spatial strategies and objectives (Jaszczak, 2021). It is also dominated by the search for local values on the basis of social participation and qualitative changes in urban space (Orchowska, 2019). City is treated as an organism underpinned by economic and social recovery, as well as specific measures applied in urbanised space. Revitalisation is embedded in the practical sphere, based on defined objectives, corrective measures and joint projects of the participating communities revitalisation (Dragutinovic, Pottgiesser, 2021). Redefinition as a search for a new standard of space is integral to it. It is a part of the strategy for the transformation of the urban environment, it refers to the specific values of a place, it features in the course of the process and the outcomes of the transformation, directed towards the development and improvement of the quality of space.

Adaptation in architecture is understood as the adjustment of a structure to a different or compatible use, increasing its value, visuality and characteristics of space in terms of efficiency of use. It is important to transcend the scope of conservative and merely preservative actions in favour of changing the semantic capacity, functional capacity and technical

pojemności znaczeniowej, funkcjonalnej i technicznego wykonania (Wrong, 2017, s.13). Jest to proces przebudowy w celu dopasowania do współczesnych odbiorców, przy czym stopień przetworzenia zależy wielu czynników lokalnych.

Zazębianie się warstw znaczeniowych procesów przekształceń miasta, sformułowanych definicji, tych promujących wartości miejsca, warstwy estetyczne i funkcjonalne obiektów, specyfikę społeczności lokalnych zmierzają do wspólnego mianownika, jakim jest odbiorca przestrzeni, jego funkcje bytowe i aktywizacja w środowisku. Kierując projekty do potrzeb grupy odbiorczej, zmniejsza się znacznie ryzyko chybionych przedsięwzięć. Im większa indywidualność podejścia, niekonwencjonalne rozwiązania dostosowane dla specyfiki lokalizacji jej społeczności, tym większe zadowolenie odbiorców. Im większy ich udział w decyzjach na rzecz własnego środowiska tym większa chęć w nim pozostania.

2. Realizacje

Podstawą redefiniowania przestrzeni o niskich walorach użytkowych są nowe potrzeby użytkowników. Funkcjonalizacja i estetyzacja jest podstawowym budulcem nowych wartości nadających nowego znaczenia i standardu w zastanej substancji czy strukturze miejskiej. Bez względu na rodzaj obiektu czy też obszaru zadaniem uczestników odnowy jest aktualizacja potrzeb, uczestnictwo w procesie powstawania idei, dopasowanej do lokalnej społeczności i wsparcie w realizacji projektu. Nowy standard przestrzeni określony jest poprzez zaspokajanie potrzeb uznanych społecznie za akceptowalne i właściwe oraz oznacza poziom zaspokojenia tych potrzeb w zakresie użytkowym i w obszarze atrakcyjności środowiska.

Przestrzenie publiczne ogrywają ważną rolę w funkcjonowaniu miast oraz w definiowaniu kontaktów społecznych. Są miejscem spotkań, strefą codziennego

performance (Wrong, 2017, p. 13). It is a process of redevelopment to be tailored to contemporary consumers, with the degree of transformation depending on many local factors.

Overlapping of semantic layers of urban transformation processes, formulated definitions, those promoting the values of places, aesthetic and functional dimensions of structures, the specificity of local communities, all tend towards a common denominator, which is the recipient of space, their living needs and activation in the environment. By tailoring projects to the needs of a target group, the risk of a project going wrong is greatly reduced. The more individual the approach, unconventional solutions adapted to the specifics of the community's location, the greater the satisfaction of the recipients. The greater their participation in decisions about their own neighbourhood, the greater their willingness to stay in it.

2. Projects

Redefinition of spaces with poor utility value is based on new user needs. Functionalization and aesthetization are the basic building block of new values giving a new meaning and standard to the existing urban substance and structure. Irrespective of the type of structure or area, the task of the participants involved in the renovation is to update the needs, to participate in the idea generation process tailored to the local community and to support the implementation of the project. The new standard of space is defined by satisfaction of needs, which are considered socially acceptable and appropriate, and means that these needs are satisfied in terms of usefulness and attractiveness of the environment.

Public spaces play an important role in the functioning of cities and defining social contacts. They are a meeting place, an everyday life zone, a tourist and

il.1. Park Michałowski/autor zdjęcia Anita Orchowska
ill.1. Michałowski Park/ author of photos Anita Orchowska

il.2. Elektrownia Powiśle/autor zdjęcia Anita Orchowska
 ill.2. Powiśle Power Station/ author of photos Anita Orchowska

życia, atrakcją turystyczną i kulturalną oraz świadectwem żywotności danej społeczności. Zaniedbane i zamarte zapowiadają upadek życia społecznego. Nowe tendencje w kształtowaniu przestrzeni, urzeczywistnią nowe potrzeby, ale także dają świadectwo zmienności tych tendencji w zależności od czasów jakich dotyczą. Redefiniowanie przestrzeni publicznych zależne jest od zmiennych bazowych, źródeł, procedur, inspiracji i rozwiązań (Losantos, Santos Quartino, Vrackx, 2008, s.6,7) ich autorów. Nie ma identycznych procesów ani elementów składowych dla prowadzonych przekształceń i modernizacji.

a. Redefiniowanie miejsca:

Park Michałowski - etapy, narzędzia, realizacja

Jednym z przykładów pomyślnie przeprowadzonej rewitalizacji jest Park Michałowski położony na Pradze Północ, przy ul. Kawęczyńskiej w Warszawie. W związku ze zrealizowaną w roku 2016 budową Trasy Świętokrzyskiej zlikwidowano 40 % powierzchni parku i usunięto ponad setkę drzew. Silny sprzeciw i brak akceptacji społecznej wobec tak silnej ingerencji obniżającej standard przestrzenny parku doprowadził do braku chęci korzystania przez mieszkańców z pozostałej części terenu. Park zdefiniowany poprzez nietypowy i nieregularny kształt, przyległy do niego zabytkowy Młyn Michła¹ oraz dużą ilość zadrzewienia, został zmodernizowany. Zgodnie z projektem *Rewitalizacja Wspólna Sprawa* odbyły się konsultacje² społeczne z architektami, jako jeden z etapów procesu, które posłużyły do pozyskania informacji o potrzebach mieszkańców. Stanowiło to komponent projektu i element silnego zaangażowania mieszkańców w część wykonawczą przedsięwzięcia. Wyłoniono koncepcje planu zagospodarowania parku o przewadze funkcji rekreacyjnej z ogrodem społecznym. Realizacja uwzględniła część dla rekreacji

cultural attraction, and a testimony to the vitality of a community. When neglected and dead, they herald the decline of social life. New tendencies in the shaping of spaces make new needs a reality, but they also bear witness to the variability of these tendencies depending on the times. The redefinition of public spaces depends on the underlying variables, sources, procedures, inspirations and solutions (Losantos, Santos Quartino, Vrackx, 2008, p. 6,7) of their authors. There are no identical processes or components of the transformations and modernisations carried out.

a. Redefining places:

Michałowski Park - stages, tools, implementation

An example of a successful revitalisation is Michałowski Park located in Praga Północ district, ul. Kawęczyńska in Warsaw. In connection with the construction of the Świętokrzyska Route carried out in 2016, 40% of the park area was eliminated and more than a hundred trees were cleared. Strong opposition and lack of public acceptance of such a heavy interference lowering the spatial standard of the park led to unwillingness of the residents to use the rest of the area. The park, defined by its unusual and irregular shape, the adjacent historic Michel's Mill complex¹ and a large number of trees, was modernised. In accordance with the project *Rewitalizacja - wspólna sprawa [Revitalisation - a Common Cause]*, public consultations² with architects took place as one of the stages of the process, which served to gather information about the needs of the residents. This was a component of the project and a part of the method to really involve the residents in the implementation of the project. A concept for a predominantly recreational park with a community garden was selected. The project included an area for active recreation, games, picnics, places for

ruchowej, gier, zabaw czy pikniku, przewidziano miejsca spotkań sąsiedzkich ze stoliczkami ponadto obszar zieleni rekreacyjnej z przyrodniczymi zakamarkami oraz trawnikiem, dziecięcym placem zabaw i wybiegiem dla psów³. Poza zakończoną rewitalizacją parku, modernizację przejdzie też zabytkowy Młyn, gdzie w zamiarze ma powstać siedziba artystów plastyków z przestrzeniami dla pracowni i warsztatów⁴.

Rewitalizacja była działaniem modelowym opartym na 7-etapowym postępowaniu. Najistotniejsze okazały się prace przygotowawcze procesu związane się z określeniem celu, powołaniem kierownictwa procesu i zespołu koordynującego, ustaleniem harmonogramu oraz zdefiniowaniem potrzeb lokalnej społeczności. Kolejno ustalono informacje bazowe jako zastane uwarunkowania i środki na inwestycję. Rozpoczęto działania informacyjne i metody komunikacji oraz sporządzono diagnozę. Ta ostatnia była najważniejszym elementem dla przyszłej koncepcji zagospodarowania terenu jako jej podwalina. Projektanci zewnętrzni *rozwijali treści pochodzące od mieszkańców* przekuwając hasłowe wypowiedzi na funkcje, aktywności, wartości, które były następnie weryfikowane i opiniowane przez mieszkańców. Kolejnym etapem było prezentacja wersji końcowej projektu oraz ustalenie harmonogramu wdrożenia⁵. Narzędziem modernizacji stały się konsultacje społeczne i współuczestnictwo w realizacji wypracowanych założeń.

Realizacja procesu pozwoliła osiągnąć przekształceniu parku z miejsca bez funkcji na wielozadaniową przestrzeń społeczną i rekreacyjną, co ostatecznie uzyskało aprobatę mieszkańców. Obecnie są oni zadowoleni z przeprowadzonej rewitalizacji, a park dostarcza rozrywki i jest miejscem odpoczynku, zapewniając schronienie przed trudnościami miejskiego życia. Jest to przykład redefiniowania, miejsca, gdzie funkcje użytkowe i estetyzacja przestrzeni zyskały znaczenie dla wizualnego odbioru i standardu przestrzennego miasta.

b. Redefiniowanie przestrzeni: Elektrownia Powiśle – zakres i przeznaczenie

Przykładem powtórnego wykorzystania struktury przestrzennej w krajobrazie miasta jest przywrócona do życia Elektrownia Powiśle znajdująca się w ścisłym centrum Warszawy⁶. Obiekt powstał w 1904 roku jako Elektrownia Warszawska i Elektrownia Miejska z charakterystycznym budynkiem kotłowni i jego stalowym szkieletem, maszynownią, węglowym dźwigiem i dominującym 30 metrowym kominem. Zespół przeszedł kompleksową rewitalizację, która rozpoczęła się w 2016 roku i trwała cztery lata⁷. Obok 100 letnich zabudowań wzniesiono nowe obiekty. W miejscu dawnej rozdzielni powstały biurowce, hotel i zabudowa mieszkaniowa. Część pierwotnego założenia wzbogacono w przestrzenie publiczne i place miejskie, centrum handlowe w pozostałej hali elektrowni i odremontowanej hali kesonu oraz targ żywności w dawnej hali maszyn. Połączono przestrzenie handlowe oraz rozrywkowe, wypoczynkowe i gastronomiczne⁸. Myślą przewodnią było poszanowanie zabytkowych budynków i dawnego układu urbanistycznego, kontynuując w założeniach istniejące niegdyś osie kompozycyjne. Nowoczesna przestrzeń jest właściwie samowystarczalna a utworzono ją z myślą o użytkownikach,

neighbourhood gatherings with tables, a recreational green area with nature nooks, a lawn, a children's playground and a dog walking field³. In addition to the completed revitalisation of the park, the historic Mill will also be modernised, which is intended to become a residence for artists with space for studios and workshops⁴.

The revitalisation was a model measure based on a 7-stage procedure. The most important in the process was preparatory work related to defining the objective, appointing the process management and coordination team, setting the schedule and defining the needs of the local community. Subsequently, baseline information was established as the existing conditions and resources for the project. Information activities and communication methods were initiated and a diagnosis made. The latter was the most important element of the future land-use concept as its foundation. External designers *developed the content coming from the residents* by translating their suggestions into functions, activities and values, which were then verified and commented on by the residents. The next stage was the presentation of the final version of the project and setting the implementation schedule⁵. Social consultations and participation in the implementation of the developed goals have become a tool for modernisation.

Implementation of the process resulted in the transformation of the park from a place without functions to a multi-purpose social and recreational space, which ultimately gained the residents' approval. They are now pleased with the revitalisation, as the park provides entertainment and a place to rest, as well as a refuge from the hassle of urban life. This is an example of redefinition, a place where functionality and aesthetics of space have gained importance for the visual perception and spatial standard of the city.

b. Redefining space: Powiśle Power Station - scope and purpose.

An example of reusing a spatial structure within the cityscape is the revived Powiśle Power Station located at the heart of Warsaw⁶. The facility was built in 1904 as the Warsaw Power Station and City Power Station with its distinctive boiler house, steel framework, engine room, coal crane and imposing 30 metre chimney. The complex underwent a comprehensive revitalization that began in 2016 and lasted four years⁷. New buildings were erected alongside the 100-year-old buildings. The former switching station has been replaced by office buildings, a hotel and housing development. Parts of the original layout have been enhanced by public spaces and town squares, a shopping centre in the remaining power station building and the renovated caisson building, as well as a food market in the former engine building. There is a mix of retail, entertainment and leisure spaces, as well as food courts⁸. The underlying idea was to respect the historic buildings and the old urban layout, maintaining the once existing compositional axes. The modern space is virtually

il.3. Elektrownia Powiśle/autor zdjęcia Anita Orchowska
 ill.3. Powiśle Power Station/ author of photos Anita Orchowska

stwarzając poczucie komfortu pracy, mieszkania i odpowiednio wykreowane miejsca rozrywki. Zakres zmian i przeznaczenie wynikał z zapotrzebowania na integralną i nowoczesną przestrzeń w miejscu zaniedbanych i przestarzałych zabudowań elektrowni.

Redefiniowanie odbyło się na bazie istniejącej tkanki zabytkowej. W trakcie realizacji wciąż odkrywano nowe fakty i historie obiektów, a każda nowa ekspertyza konserwatorska zmieniała ostateczny wygląd projektu⁹. Nowe definiowanie znaczenia przestrzeni i obiektów historycznych powstało się na bazie pierwotnych założeń, struktury budynków i detali, które ponownie zaistniały w przestrzeni architektonicznej. Odpowiedzialna kreacja architektury w harmonijny i estetyczny sposób wprowadziła nowe elementy do zabytkowej substancji eksponując jej nowe założenia w krajobrazie miasta. Redefiniowanie przywróciło trwałość obiektów przemysłowych dla nowych funkcji oraz estetyczny wyraz architektury. Klimat industrialny został zachowany nie tylko poprzez akcentację detalu z dawnej elektrowni, ale poprzez zastosowanie spójnych z poprzednim wcieleniem, charakterystycznych elementów w postaci stalowych konstrukcji na nowych elewacjach wypełnionych cegłą i szkłem. Architektura ponownie zdefiniowała stare elementy i przystosowała je do nowych przestrzeni. Dla przykładu w odrestaurowanej starej kotłowni i maszynowni zachowano metalową konstrukcję pod dachem z silosami i wiele mniejszych elementów z dawnej elektrowni, stare izolatory, dawne szafy z przełącznikami i wskaźnikami. Dostosowanie dla nowych funkcji przeszły również inne eksponowane elementy budynków jak dominujący nad obiektem głównym kotłowni komin, inne odtworzone kominy służące jako czerpnie i wyrzutnie powietrza, doświetlające poddasze lukarny, dźwigny węglowy służący jako panoramiczna winda¹⁰. Nowe elementy zostały również wystylizowane tak, aby się wpiąć w całość założenia.

self-sufficient and has been created with its users in mind, providing a comfortable working, living and entertainment environment. The extent of change and purpose was determined by the need for an integral and modern space to replace the neglected and outdated power station buildings.

Redefinition took place on the basis of the existing historic fabric. In the course of project implementation new facts and histories of the structures were repeatedly revealed, and each new qualified opinion of a conservator-restorer changed the final appearance of the project⁹. Redefinition of the meaning of space and historic buildings was created on the basis of the original purpose, the structure of buildings and details, which were allowed to re-emerge in the architectural space. Responsible architectural creation has harmoniously and aesthetically introduced new elements into the historic substance, highlighting its new purpose in the urban landscape. Redefinition has restored the durability of the industrial buildings for new functions and the aesthetic expression of the architecture. The industrial atmosphere has been preserved not only through the accentuation of detail coming from the former power station, but also through the use of distinctive components consistent with the previous incarnation, in the form of steel structures on new façades filled with brick and glass. The architecture has redefined the old components and adapted them to the new spaces. For example, in the restored old boiler and engine room, the metal structure under the roof with the silos and many smaller components of the former power station, old insulators, former switch and indicator cabinets have been preserved. New functions have also been given to other prominent building components, such as the chimney towering above the main boiler house, other reconstructed chimneys serving as air intakes and outlets, dormer windows providing light to the attic, and

Adaptacja wzbudza obecnie wiele emocji z powodu połączenia industrialnego stylu i współczesnej estetyki oraz z uwagi na odważne przemodelowanie przestrzeni i wprowadzenie wielu różnorodnych funkcji, w tak ścisłym centrum miasta. Powstała nietypowa lecz harmonijna przestrzeń, zintegrowana z miastem, z licznymi przestrzeniami publicznymi i półprywatnymi, stworzona dla ludzi. Redefiniowanie zostało określone poprzez potrzebę transformacji i poprawy standardu tak, aby prezentowane obiekty nie zniknęły z panoramy miasta. Choć przestrzeń diametralnie zmieniła swój charakter, stała się komercyjna, jest w pewnym sensie produktem o określonym wizerunku, to wciąż jest autentyczna. Powiązanie starej architektury z współczesnym multi-funkcyjnym użytkowaniem, pozwala zdefiniować od nowa i odzyskać jej trwały charakter.

3. Redefiniowanie w projektach studenckich

Poszukiwanie nowego standardu przestrzeni i nadawanie jej nowego znaczenia, tak aby stały się symbolem nowoczesnych i przyjaznych człowiekowi przekształceń w przestrzeni miasta jest podstawnym założeniem edukacji architektonicznej. Akcentacja zmian poprzez odzyskiwanie przestrzeni poprzez lokowanie radykalnie innych funkcji i rewitalizację zdegradowanych terenów, opuszczonych parceli prezentują prace dyplomowe inżynierskie wykonane na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej. Dyplomy zostały opracowane w Zakładzie Projektowania Architektoniczno – Urbanistycznego pod kierunkiem dr inż. Anity Orchowskiej. Pierwszy przykład to koncepcja projektowa centrum kultury, edukacji, miejsce spotkań i wydarzeń artystycznych dla lokalnej społeczności przy Forcie Bema w Warszawie¹¹. Ideą projektu stały się wielozakresowe i spójne rozwiązania, które nadają nowe znaczenie przestrzenne i podkreślają wartość architektoniczną miejsca, w sąsiedztwie zabytkowych willi generalskich. Nowe obiekty kawiarnia i pawilon warsztatowo wystawienniczy wpisują się w założenie osiowo – widokowe zagospodarowania terenu wzmacniając jego zasięg wizualny. Aktywizująca przestrzeń sąsiedzka jest urozmaicona funkcjonalnie, z terenem do rekreacji, ogrodem społecznościowym i zachowaną bioróżnorodnością miejsca. Ukształtowanie nowej zabudowy, użycie odpowiedniego, harmonizującego z całością detalu, wprowadzenie małej architektury, altan i pergoli wpisują się w istniejący kontekst założenia i utrzymują klimat historycznej zabudowy. Zdefiniowane od nowa przestrzenie przy Forcie Bema podkreśla estetykę krajobrazu historycznego, mobilizuje do aktywności sięgając do kulturalnej tożsamości miejsca.

Projektem dyplomowym prezentującym innego rodzaju odpowiedź na potrzebę integracji i nowoczesnych funkcji kulturalno – medialnych jest centrum integracyjne dedykowane młodzieży zlokalizowanego przy ul. Karowej w Warszawie¹². Jest to uniwersalna przestrzeń architektoniczna łącząca funkcje mediateki, powierzchni dydaktycznych, kulturalnych i rozrywkowych, kreując nowy standard wizualny i użytkowy dotychczas niezagospodarowanego obszaru działki. W atrakcyjny teren w pobliżu Bulwarów Wiślanych i Mariensztatu wkomponowano pawilonową i rozdrobnioną bryłę, która z uwagą traktuje kontekst założenia urbanistycznego. Program

a coal crane serving as a panoramic lift¹⁰. The new pieces have also been styled to fit in with the overall design. The adaptation is currently generating a lot of excitement due to the fusion of industrial style and contemporary aesthetics, as well as due to the bold remodelling of the space and introduction of many different functions, in the very heart of the city. The result is an unusual but harmonious space, integrated into the city, with numerous public and semi-private spaces, created for people. Redefinition was determined by the need to transform and improve the standard, so that the presented structures do not disappear from the city skyline. Although the space has radically changed its character, has become commercial and, in a sense, a product with a specific image, it is still authentic. Linking old architecture with contemporary multifunctional use, allows to redefine and regain its enduring character.

3. Redefinition in student projects

The search for a new standard of space and giving it a new meaning so that it becomes a symbol of modern and human-friendly transformation of the city space is a basic premise of the education of architects. Emphasis on change through reclaiming space, assigning radically different functions and revitalising degraded areas and abandoned plots is presented in the engineering diploma theses carried out at the Faculty of Architecture of the Warsaw University of Technology. The theses were prepared at the Division of Architectural

il.4. Elektrownia Powiśle/autor zdjęcia Anita Orchowska

ill.4. Powiśle Power Station/ author of photos Anita Orchowska

zewnątrzny z ogródkami, kawiarnią, ogrodem sensorycznym, letnim kinem i sceną dopełnia funkcję kulturalną i rozrywkową śródmieścia Warszawy. Estetyka budynku wyznacza nowy standard wizualny przestrzeni, a zewnętrzny program iluminacji świetlnych wpisuje się w nowoczesną i prostą bryłę budynku. Redefiniowanie przestrzeni nastąpiło w oparciu o potrzebę funkcji jako zaplecza kultury i edukacji. Obiekt prezentuje nową jakość, w bardzo ważnej i atrakcyjnej dla miasta lokalizacji rejonu Skarpy Warszawskiej.

4. Podsumowanie

Redefiniowanie miejsc i obiektów w przestrzeni miasta jest cyklicznym elementem jego rozwoju. Budynki publiczne i place wkomponowane w życie miasta i rozmaite aktywności człowieka są jednocześnie świadkami zmieniających się potrzeb, tendencji i procedur przekształceń. Odtworzone i zmodernizowane miejskie zasoby życia publicznego są niezwykle ważną częścią życia społecznego, mając wpływ na aktywności przestrzeni sąsiedzkich. Poprzez swoją autentyczność, podkreślają współczesne wartości architektury. Działania twórcze projektantów związane z reinterpretacją są zdeterminowane przez indywidualne i potencjalne możliwości co do pojemności znaczeniowej obiektu czy przestrzeni i lokalnego zapotrzebowania. Architektowi jednak wciąż muszą ucząć się przywracania do życia

il.5. Elektrownia Powiśle/autor zdjęcia Anita Orchowska
ill.5. Powiśle Power Station/ author of photos Anita Orchowska

and Urban Design under the supervision of dr inż. arch. Anita Orchowska. The first example is a design concept for a culture and education centre, a place for meetings and artistic events for the local community at Bem's Fort in Warsaw¹¹. The idea behind the project was to create a multi-faceted and coherent solution that gives a new spatial meaning and emphasises the architectural value of the site, in the vicinity of the historic generals' villas. The new café and workshop/exhibition pavilion fit in with the axis and view planned as part of the land development, reinforcing its visual scope. The neighbourhood space is functionally diversified, encouraging people's activity, with a recreation area, community garden and preserved biodiversity of the place. The design of the new buildings, the use of appropriate detailing in harmony with the whole, the introduction of landscape design, gazebos and pergolas fit into the existing context of the site and maintain the atmosphere of historic buildings. The redefined space at Bem's Fort emphasises the aesthetics of the historical landscape and encourages activity by drawing on the cultural identity of the place.

A diploma design presenting a different kind of response to the need for integration and modern cultural and media functions is the youth integration centre located at ul. Karowa in Warsaw¹². It is a universal architectural space combining the functions of a multimedia library, education, culture and entertainment areas, creating a new visual and functional standard for the hitherto undeveloped area of the plot. A pavilion-like and fragmented building has been integrated into the attractive area near the Vistula Boulevards and Mariensztat, treating the urban context with care. An outdoor programme featuring gardens, a café, a sensory garden, a summer cinema and a stage complete the cultural and entertainment function of Warsaw city centre. The aesthetics of the building set a new visual standard for the space, and the external illumination programme fits in with the modern and simple body of the building. The redefinition of the space was based on the need to function as a cultural and educational facility. The building presents a new quality in the area of Skarpa Warszawska, a very important and attractive location for the city.

4. Summary

Redefinition of places and objects in urban space is a cyclic feature of its development. Public buildings and squares integrated into city life and various human activities are, at the same time, witnesses to changing needs, trends and transformation procedures. Reconstructed and modernised urban public life resources are an extremely important part of social life, influencing the activities of neighbourhood spaces. Through their authenticity, they highlight the contemporary values of architecture. Creative efforts of designers regarding reinterpretation are determined by the individual and potential capacity for meaning of a structure or space, as well as by local demand. Architects still need to learn how to bring lost spaces back to life, how to combine the old with the new, how to fill a past structure with meaning and how to seek to entrench its comprehension (Bloszies 2012, pp. 11, 12). Successful

utraconych przestrzeni, łączenia starego w nowym, napełniania przeszłej struktury sensem i poszukiwania sposobu utrwalania jej rozumienia (Bloszies 2012, s. 11,12). Skuteczna przemiana jest interakcją przeszłości i teraźniejszości, respektowaniem wzajemnych relacji, uznania autentycznych emocji i koneksji powstałych na styku starej i nowej struktury. Piękno i trwałość miasta polega na redefiniowaniu i odnawialności jego zasobów.

PRZYPISY

- 1 Obiekt wpisany do Gminnej Ewidencji Zabytków, należący do kompleksu przemysłowego, powstały w roku 1899 jako *Warszawski Młyn Parowy* Ludwika Michła.
- 2 Konsultacje wspomagane przez Centrum Komunikacji Społecznej Urzędu m.st. Warszawy; program współfinansowany ze środków Unii Europejskiej oraz Programu operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.
- 3 Miasto Stołeczne Warszawa, 2018, *Park Michałowski* [online] Warszawa. Dostępny w: <http://rewitalizacja.um.warszawa.pl/park-micha-owski> [Dostęp: 24.05.2021].
- 4 Polish News, Warszawa, 2020, *Praga Północ. Rewitalizacja Parku Michałowski* [online] Londyn. Dostępny w: <https://www.polishnews.co.uk/warszawa-praga-polnoc-rewitalizacja-parku-michalowskiego/> [Dostęp: 24.05.2021]
- 5 Miasto Stołeczne Warszawa, 2019, *Model angażowania mieszkańców* [online] Warszawa. Dostępny w: http://rewitalizacja.um.warszawa.pl/sites/rewitalizacja.um.warszawa.pl/files/zalaczniki/artykul/cks_model_angazowania_mieszkancow_w_podnoszenie_atrakcyjnosci_przestrzeni_publicznej.pdf [Dostęp 24.05.2021].
- 6 Lokalizacja pomiędzy ulicami Dobrą, Leszczyńską, Zajęcą i Wybrzeżem Kościuszkowskim
- 7 Autorem projektu jest pracownia APA Wojciechowski Architekci
- 8 Bryła.pl, 2020. *Elektrownia Powiśle-otwarcie 20 maja 2020* [online]. Warszawa. Dostępny w: <https://www.bryla.pl/elektrownia-powisle-otwarcie-20-maja-2020-roku> [Dostęp 26.05.2021]
- 9 Sztuka Architektury, 2020, *Elektrownia Powiśle – modernizacja z pracowni APA Wojciechowski Architekci* [online] Warszawa. Dostępny w: <https://sztuka-architektury.pl/article/13763/elektrownia-powisle-modernizacja-z-pracowni-apa-wojciechowski-architekci> [Dostęp 26.05.2021]
- 10 Sztuka Architektury, 2020, [online] Warszawa. [Dostępny w: <https://sztuka-architektury.pl/article/13762/elektrownia-powisle-w-warszawie-prezentacja-online> [Dostęp 26.05.2021]
- 11 Autorka: Zuzanna Woźnicka, tytuł pracy: Centrum kultury i integracji sąsiedzkiej przy forcie Bema. Praca została laureatem w Konkursie o Nagrodę Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii na najlepsze prace dyplomowe, rozprawy doktorskie, oraz publikacje w dziedzinach architektury i budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa, w kategorii prace inżynierskie -Edycja 2020 r.
- 12 Autorka: Katarzyna Skrobot, tytuł pracy: Integracyjne Centrum Kultury Młodzieżowej przy ulicy Karowej w Warszawie.

LITERATURA/ REFERENCES

- [1] Ajayabi A. et al 2019, REBUILD: Regenerative Buildings and Construction systems for a Circular Economy, *IOP Conf. Ser.: Earth Environ. Sci.* 225 012015. <https://doi.org/10.1088/1755-1315/225/1/012015>
- [2] Andrade J.B., Bragança L., 2019 Assessing buildings' adaptability at early design stages, *IOP Conf. Ser.: Earth Environ. Sci.* 225 012012. <https://doi.org/10.1088/1755-1315/225/1/012012>
- [3] Bloszies Ch., 2012, Old Buildings, New Design. New York: Princeton Architectural Press.
- [4] Dragutinovic A., Pottgiesser U., 2021, Reuse of common space as a tactic for mass housing revitalization, *Inheritable Resilience: Sharing Values of Global Modernities - 16th International Docomomo Conference Tokyo Japan 2020+1 Proceedings*, Volume 1, Pages 340 – 345, <https://doi.org/10.25644/tjfa-t698>
- [5] Jaszczak A. et al 2021 Revitalization of Public Spaces in Cittaslow Towns: Recent Urban Redevelopment in Central Europe, *Sustainability*, 13(5), 2564; <https://doi.org/10.3390/su13052564>
- [6] Latham D., 2015, Creative Re-use of Buildings. Volume 1,2. New York: Routledge.
- [7] Losantos A., Santos Quartino D., Vrackx B., 2008, *Krajobraz miejski*. Warszawa: Białostockie Zakłady Graficzne S.A.
- [8] Orchowska, A., 2019, The Human Factor in the Revitalization of the Housing Estates. *IOP Conference Series: Materials Science and Engineering*, 603(5), 1–7. <http://doi.org/10.1088/1757-899X/603/5/052066>
- [9] Wrong L., 2017, Adaptive reuse. Basel: Birkhauser.

transformation is the interaction of past and present, respecting mutual relations, acknowledging the authentic emotions and connections created at the interface between the old and new structure. The beauty and sustainability of a city lies in the redefinition and renewability of its resources.

ENDNOTES

- 1 The building is listed in the Municipal Register of Historic Monuments and belongs to an industrial complex. It was founded in 1899 as Ludwik Michel's *Warsaw Steam Mill*.
- 2 Consultation supported by the Centre for Social Communication of the Warsaw City Hall. the programme co-financed by the European Union and the Operational Programme 'Technical Assistance 2014-2020'.
- 3 Capital City of Warsaw, 2018, *Park Michałowski* [Michalowski Park] [online] Warsaw. Available at: <http://rewitalizacja.um.warszawa.pl/park-micha-owski> [Access: 24.05.2021].
- 4 Polish News, Warsaw, 2020, *Praga Północ. Rewitalizacja Parku Michałowski* [Revitalisation of Michalowski Park] [online] London. Available at: <https://www.polishnews.co.uk/warszawa-praga-polnoc-rewitalizacja-parku-michalowskiego/> [Access: 24.05.2021].
- 5 Capital City of Warsaw, 2019, *Model angażowania mieszkańców* [Model for involving residents] [online] Warsaw. Available at: http://rewitalizacja.um.warszawa.pl/sites/rewitalizacja.um.warszawa.pl/files/zalaczniki/artykul/cks_model_angazowania_mieszkancow_w_podnoszenie_atrakcyjnosci_przestrzeni_publicznej.pdf [Access: 24.05.2021].
- 6 Situated between Dobra, Leszczyńska, Zajęcą and Wybrzeże Kościuszkowskie Streets
- 7 The project was designed by the APA Wojciechowski Architekci studio
- 8 Bryła.pl, 2020. *Elektrownia Powiśle - otwarcie 20 maja 2020* [Powiśle Power Station - opening 20 May 2020] [online]. Warsaw. Available at: <https://www.bryla.pl/elektrownia-powisle-otwarcie-20-maja-2020-roku> [Access: 26.05.2021]
- 9 Sztuka Architektury, 2020, *Elektrownia Powiśle – modernizacja z pracowni APA Wojciechowski Architekci* [Powiśle Power Station - modernisation by the APA Wojciechowski Architekci studio] [online] Warszawa. Available at: <https://sztuka-architektury.pl/article/13763/elektrownia-powisle-modernizacja-z-pracowni-apa-wojciechowski-architekci> [Access: 24.05.2021].
- 10 Sztuka Architektury, 2020, [online] Warsaw. [Available at: <https://sztuka-architektury.pl/article/13762/elektrownia-powisle-w-warszawie-prezentacja-online> [Access: 24.05.2021].
- 11 Author: Zuzanna Woźnicka, thesis title: Centrum kultury i integracji sąsiedzkiej przy forcie Bema [Culture and neighbourhood integration centre at Bem's Fort]. The thesis was a winner in the Competition for the Award of the Minister of Development, Labour and Technology for the best thesis, dissertation, and publication in the fields of architecture and construction, planning and spatial development, and housing, in the category "Engineering thesis" - Edition 2020.
- 12 Author: Katarzyna Skrobot, thesis title: Integracyjne Centrum Kultury Młodzieżowej przy ulicy Karowej w Warszawie [Youth Integration and Culture Centre at Karowa Street in Warsaw].

ŹRÓDŁA INTERNETOWE/ ONLINE RESOURCES

- [1] Bryła.pl, 2020. *Elektrownia Powiśle-otwarcie 20 maja 2020* [online]. Warszawa. Dostępny w: <https://www.bryla.pl/elektrownia-powisle-otwarcie-20-maja-2020-roku> [Dostęp 26.05.2021]
- [2] Miasto Stołeczne Warszawa, 2019, *Model angażowania mieszkańców* [online] Warszawa. Dostępny w: http://rewitalizacja.um.warszawa.pl/sites/rewitalizacja.um.warszawa.pl/files/zalaczniki/artykul/cks_model_angazowania_mieszkancow_w_podnoszenie_atrakcyjnosci_przestrzeni_publicznej.pdf [Dostęp 24.05.2021].
- [3] Miasto Stołeczne Warszawa. 2018, *Park Michałowski* [online] Warszawa. Dostępny w: <http://rewitalizacja.um.warszawa.pl/park-micha-owski> [Dostęp: 24.05.2021].
- [4] Polish News, Warszawa, 2020, *Praga Północ. Rewitalizacja Parku Michałowski* [online] Londyn. Dostępny w: <https://www.polishnews.co.uk/warszawa-praga-polnoc-rewitalizacja-parku-michalowskiego/> [Dostęp: 24.05.2021]
- [5] Sztuka Architektury, 2020, *Elektrownia Powiśle – modernizacja z pracowni APA Wojciechowski Architekci* [online] Warszawa. Dostępny w: <https://sztuka-architektury.pl/article/13763/elektrownia-powisle-modernizacja-z-pracowni-apa-wojciechowski-architekci> [Dostęp 26.05.2021]
- [5] Sztuka Architektury, 2020, [online] Warszawa. [Dostępny w: <https://sztuka-architektury.pl/article/13762/elektrownia-powisle-w-warszawie-prezentacja-online> [Dostęp 26.05.2021]